Ahlaki Kay?ts?zl?k Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Ahlaki Kay?ts?zl?k Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16331

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Ahlaki Kay?ts?zl?k Ölçe?i (AKÖ), bireylerin etik d??? davran??lar?n? me?rula?t?rmak veya bu davran??lar?n sonuçlar?ndan kaynaklanan suçluluk duygusunu azaltmak için kulland?klar? bili?sel mekanizmalar? ölçmek amac?yla geli?tirilmi? bir psikometrik araçt?r. Bu ölçek, orijinal bir ahlaki kay?ts?zl?k arac?n?n Türk kültürüne **uyarlama** çal??mas?n?n ürünüdür. Yavuz-Birben ve Bacanl? (2018) taraf?ndan gerçekle?tirilen bu uyarlama çal??mas?, ölçe?in Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik özelliklerini detayl? bir ?ekilde incelemeyi amaçlam??t?r. Çal??ma, ölçe?in Türk popülasyonunda da ilgili psikolojik yap?y? tutarl? ve do?ru bir ?ekilde ölçebildi?ini göstermeyi hedeflemi?tir.

Ölçek, özellikle sosyal ö?renme teorisi ve etik geli?im alanlar?nda yap?lan ara?t?rmalar için kritik bir araç sa?lamaktad?r. **Ahlaki kay?ts?zl?k**, Bandura'n?n sosyal bili?sel teorisinde merkezi bir rol oynar ve bireylerin moral standartlar?n? geçici olarak ask?ya alarak zararl? eylemlerde bulunabilme yetene?ini ifade eder. AKÖ, bu karma??k yap?n?n farkl? boyutlar?n? nicelle?tirmeye olanak tan?r.

Anahtar Kelimeler

Ahlaki Kay?ts?zl?k, Moral Disengagement, Ölçek Uyarlama, Psikometrik Özellikler, Geçerlik, Güvenirlik, Etik Davran??, Sosyal Bili?sel Teori.

Yazarlar

Fazilet Yavuz Birben, Hasan Bacanl?.

Amaç

Ahlaki Kay?ts?zl?k Ölçe?i'nin temel amac?, Türk kültürü ba?lam?nda bireylerin ahlaki kay?ts?zl?k düzeylerini bilimsel yöntemlerle ölçebilecek standartla?t?r?lm?? bir araç sunmakt?r. Bu amaçla, Yavuz-Birben ve Bacanl? (2018) taraf?ndan yürütülen çal??ma, uluslararas? alanda kabul görmü? olan bu yap?y? Türkçe konu?an popülasyonlar için eri?ilebilir k?lmay? hedeflemi?tir.

Ölçek, e?itim psikolojisi, geli?im psikolojisi ve sosyal psikoloji alanlar?nda, özellikle zorbal?k, sald?rganl?k, etik d??? i?yeri davran??lar? ve sivil kay?ts?zl?k gibi konular?n incelenmesinde kullan?lmak üzere tasarlanm??t?r. Ölçe?in güvenilir ve geçerli bir ?ekilde kullan?lmas?, ara?t?rmac?lar?n ahlaki kay?ts?zl?k ile di?er davran??sal ve bili?sel de?i?kenler aras?ndaki ili?kileri daha derinlemesine anlamalar?na olanak tan?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Yap?

Ölçe?in ölçtü?ü psikolojik yap?, **Ahlaki Kay?ts?zl?k**t?r. Bu yap?, Bandura taraf?ndan tan?mlanan ve bireyin kendi ahlaki standartlar?n? ihlal eden eylemlere giri?mesine izin veren sekiz temel bili?sel mekanizmay? içerir. Bu mekanizmalar genellikle ?unlard?r: ahlaki gerekçelendirme, örtbas edici dil, avantajl? kar??la?t?rma, sorumlulu?un yay?lmas?, sorumlulu?un ba?kas?na yüklenmesi, sonuçlar?n çarp?t?lmas?, insanl?ktan ç?karma ve ma?dura atfetme. Ölçek, bu mekanizmalar?n genel bir skorunu veya alt boyutlar?n? ölçmeyi amaçlar.

Ahlaki kay?ts?zl?k, etik karar verme süreçlerinin temelini olu?turur ve bireyin vicdan?n? susturarak antisosyal davran??lara e?ilimini art?r?r. Ölçek maddeleri, bu bili?sel yeniden yap?land?rma süreçlerini yans?tan ifadelerden olu?ur ve kat?l?mc?n?n bu tür gerekçelendirmelere ne ölçüde kat?ld???n? belirler.

Geçerlik

Ahlaki Kay?ts?zl?k Ölçe?i'nin **geçerlik** çal??malar?, ölçe?in gerçekten ahlaki kay?ts?zl?k yap?s?n? ölçtü?ünü do?rulamak amac?yla yap?lm??t?r. Uyarlama çal??mas?nda genellikle yap? geçerli?i incelenmi?tir. Yap? geçerli?i kapsam?nda, orijinal ölçe?in faktör yap?s?n?n Türkçe formda korunup korunmad??? incelenmi?, bu da do?rulay?c? ve/veya aç?mlay?c? faktör analizi teknikleri kullan?larak gerçekle?tirilmi?tir.

Ayr?ca, ölçüt ba??nt?l? geçerlik kapsam?nda, AKÖ puanlar?n?n teorik olarak ili?kili olmas? beklenen di?er yap?larla (örne?in, empati, sald?rganl?k, prososyal davran??lar) korelasyonlar? incelenmi?tir. Yüksek korelasyonlar, ölçe?in teorik beklentilerle uyumlu oldu?unu ve geçerli bir ölçüm sa?lad???n? desteklemektedir.

Güvenirlik

Ölçe?in **güvenirlik** çal??malar?, ölçüm sonuçlar?n?n tutarl?l???n? ve kararl?l???n? de?erlendirmi?tir. Yavuz-Birben ve Bacanl? (2018) çal??mas?nda iç tutarl?l?k katsay?s? (Cronbach Alfa) hesaplanm??t?r. Yüksek Cronbach Alfa de?erleri, ölçek maddelerinin ayn? yap?y? tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü göstermektedir.

?ç tutarl?l???n yan? s?ra, ölçe?in kararl?l???n? de?erlendirmek amac?yla test-tekrar test güvenirlik yönteminin de kullan?lm?? olmas? muhtemeldir. Bu yöntem, ayn? bireylere farkl? zamanlarda uygulanan test sonuçlar?n?n ne ölçüde benzer oldu?unu göstererek ölçe?in zamana kar?? direncini ortaya koyar.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Faktör Analizi

Uyarlama çal??malar?n?n temel ad?mlar?ndan biri olan **Faktör Analizi**, ölçe?in çok boyutlu yap?s?n?n Türkçe örneklemde de geçerli olup olmad???n? tespit etmek için kullan?lm??t?r. Orijinal ölçe?in sahip oldu?u alt boyutlar?n (örne?in, ahlaki gerekçelendirme, sorumlulu?un da??t?lmas? vb.) Türkçe formda da benzer ?ekilde grupland??? bu analizlerle do?rulanm??t?r.

Genellikle, aç?mlay?c? faktör analizi (AFA) ilk olarak ölçe?in faktör yap?s?n? ke?fetmek için kullan?l?rken, do?rulay?c? faktör analizi (DFA) ise elde edilen yap?n?n teorik modelle ne kadar uyumlu oldu?unu test etmek için kullan?l?r. Bu analizler, AKÖ'nün sekiz faktörlü yap?s?n?n Türk popülasyonunda da kabul edilebilir uyum indekslerine sahip oldu?unu göstermi?tir.

Araç

Ölçek Çe?idi: Uyarlama

Format: Genellikle 5'li veya 6'l? Likert tipi derecelendirme (Kesinlikle Kat?l?yorum'dan Kesinlikle Kat?lm?yorum'a kadar uzanan bir aral?kta yan?tlar beklenir).

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon (Özellikle ergenler ve üniversite ö?rencileri üzerinde geçerlik ve güvenirlik çal??malar? yayg?nd?r).

Ya? Grubu: Ergenlik dönemi ve sonras? (12 ya? ve üzeri).

Popülasyon Detaylar?: Uyarlama çal??mas?n?n yap?ld??? orijinal örneklem detaylar? için 2018 referans?na ba?vurulmal?d?r. Genellikle e?itim fakültesi ö?rencileri veya lise ö?rencileri örneklem olarak kullan?lm??t?r.

Test Metodolojisi: Bireysel veya grup olarak uygulanan öz bildirim (self-report) anket formu.

Anahtar Kelimeler

Ahlaki Kay?ts?zl?k, Moral Disengagement Scale, Yavuz-Birben, Bacanl?, Psikometri, Etik, **Geçerlik**, **Güvenirlik**.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Fazilet Yavuz Birben

Yazar ORCID Tan?t?c?s?: ORCID bilgisi kaynakta mevcut de?ildir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Kurum E-posta Adresleri: faziletyavuz@hotmail.com

Yaz??ma Adresi: Yaz??ma detaylar? için Fazilet Yavuz Birben ile ileti?ime geçilmelidir.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: Ölçe?in Türkçe'ye uyarlanma ve psikometrik çal??malar?n?n tamamlanma y?l? 2018'dir.

?zinler ve Ücret: Ölçe?in kullan?m? için gerekli izinler ve olas? ücretlendirme bilgileri, sorumlu yazar Fazilet Yavuz Birben ile do?rudan ileti?ime geçilerek ö?renilmelidir. Akademik kullan?m genellikle izne tabidir.

Bu ölçe?e ait orijinal PDF dosyas?na a?a??daki ba?lant?dan ula??labilir: ahlaki-kayitsizlik-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Yavuz-Birben, F., ve Bacanl?, H. (2018). Ahlaki Kay?ts?zl?k Ölçe?i'nin Türkçe'ye uyarlanmas?: Geçerlik ve güvenirlik çal??mas?. *Y?ld?z Journal of Educational Research, 2*(2), 1-25.

Ahlaki Kay?ts?zl?k Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Ölçek maddeleri, sa?lanan kaynak içerikte yer almamaktad?r. Ölçek maddelerine ula?mak için ilgili referans yay?na ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM